

Цетиње, 23. маја

Његово Величанство Краљ полази сјутра у Беч, да као Краљ Црне Горе посети и поздрави владоца сусједне нам аустро-угарске монархије, Његово Величанство Цара и Краља Франца Јосифа I.

Посјетом, коју наш узвишени Господар чини на стародревном бечкоме двору, добијају видан израз добри сусједски односи међу нашом Отацбином и Аустро-Угарском.

Кад год се Његово Величанство Краљ крене на пут ван своје државе, наш народ је навикао да отуда вазда очекује повољне резултате за углед и добро Црне Горе. Нарочито овакве посјете, које имају службено обиљежје, не могу се лишити своје важности и користи. Посредством истих бива вршена између цивилизованих држава једна међународна дужност, коју су позване да испуњавају у првоме реду оне државе, које су спојене сусједством.

Нашем Господару спрема се у аустриској пријестоници изванредан дочек. Најважња, коју ће Беч указати Краљу Црне Горе, потпуно одговара осјећањима пријатељства, којим је свијех педесет година Господарева владавине опште уважени аустро-угарски владалац био прожет према Његовом Величанству Краљу.

Спремајући нашем владоцу у својој пријестоници топли и срдљачни дочек, сусједна монархија тијем даје јавни доказ о својем добром и пријатељском расположењу према Црној Гори, која о истоме води особити рачун. Пријатељско расположење нашега моћнога и просвјешенога сусјед једно је од јаким јемства нашега мирног напредовања. Надамо се да ће још више бити појачано посјетом нашега владоца на бечком двору.

Искрено поздрављајући посјету Његовог Величанства Краља у Бечу, од срца желимо да нашем љубљеном Господару пут буде срећан и, као вазда до сада, благословен за добро Црне Горе и за њен глас у великоме образованоме свијету.

Цетиње, 23. маја

У вјешту и поштом била је у Београду други савјештани састаок српских и бугарских економских и индустријских и трговачких. Приликом састаока био је прошле године у Софији када се радило на организацији, која је и у Србији и у Бугарској економично прихваћена. На овогодњишњем конгресу рјешавало се о мјерама за економско и у опште културно зближење оба народа.

Положај Француза у Мароку постаје све тежи. Устанак се шири и лако је могуће, да ће обухватити сва племена. По вјештима, које су стигле у Париз, веће устаначке покрете су сва племена у свијетлу против невјерника. Тај позив није био без успјеха, јер су се већ сада придружиле устаначки и четари јака племена, која су до сад била једна у пријатељству с Французима.

Упорност притисака, који на путу дође у рачунању, проузрокује много брше и грчкој влади и индустријским силама. Грчка влада је одлучила, да не одлучи улаз у кофору. Бојећи се немачке, јошкито је влада у Атини читаву војску са тесалске границе. Ова афера плашила је кризу у кабинету и министар праде предво је оставио.

Бечки консултат републике Кубе владаштина: Устанак Црне Горе је у источној дијели Санџија до-казиван. Све су друге бунтовне чете растјеране или уништене. Против престалих чета бунтовника сабрано је 3000 љомака владине војске. Овим тога разишљана је влада десет хиљада пушака и оружја за одбрану градова и имана. Устанак је потакао сабра мањина Црнца, а против њих стоје и сви Црнци на и све политичке странке. Американска влада одговорила је подморском зајом кубанској влади, да она подупири кубанску владу. У читавој републици настаје пазморје мир.

У Паризу се састала у четвртак конференција за међународно право. Чланове конференције поздравили су предједник француског врховнога суда и предједник адвокатске коморе. Присутни су били сви посланици страних држава, представници владе и ученици, а било је и много ђака. Конференција ће у посебним одељцима расправити оне предмете: међународно државно право, човеко и мјештано право, затим право приватно, одбрањено, поморско и духовно и парнични ред.

Разноси се вјест, да се ради о споразуму балканских држава за међусобно помагање могућих напада Гурке. Говори се о сталном савезу Бугарске и Србије за одбрану и напад, и да такав савез већ постоји између Бугарске и Грчке. Балканске државе, воли се, стаде под заштити Русије. На тој основи радило је и бугарско владаштво недавно у Јанајци. Овај глас није још потврђен и тешко да од тога што и има у ствари.

У Трсту је у петак спуштен у море разијач ториских бројера Душман, графон одје за кинеску ратну армију. То је приликом ратни брод, што га је Кина у Европи поручила. Кинески посланик у Бечу био је у Трсту, да заједно кинеску владу при спуштању броја у море.

Железница Вир-Пазар—Цетиње

— Којим би правцем пребила на води Петроград, 18. маја

Долзи ми један брат Пријатељ из кинеске нахте. Како што каже, бивши шосто година надзорник (surveillant) црногорских путова. Тај ми каже, каже, да је војвођин јект и свршена траса железничке пруге Вир-Пазар—Грађани—Љуботиња—Цетиње.

Ако је то заиста тако и озбиљно се мисли о нешто грађевни, онда у сваком случају неразумљиво је ово:

Какав је нужда везати линију преко Грађана и бити принуђен пењати се многобројним окупацима од висине 266 метара, која се налази у близини куће Љиповића, па до висине 725 метара над морском површином, која је показана око Љиповића.

Растојање од висине 266 до 725 свега: три и по километра!

Рецимо: нека је наведена таква продо (по-точина) ниже висине 725 па 50-100 метара, али ипак остаје таква грдна разлика међу висинама, да никако није могуће, без каквог великог тунела, саградити поде сносног пут, који би се железничком назвати могао.

Обратите, мимоходом, ваљду, да од највише тачке, где је траса линије над Грађанима понета, иде велико спуштање до висине 420 око Љуботиња тако, да тек од Љуботиња линија поново почиње, да се пење к висини 672 метра, која је на Цетињу око (Заграбља) показана.

Растојање се између Вир-Пазара и Цетиња, постојећим сеоским путем преко Грађана свега 24 километра.

Међутим по железничкој траси износи 40 и више километара.

Наравно стар, ако линија, као што овај земљак прича, иде од Вира по ријеци Грабовици до Подгора, и од подгорске школе враћа се назад у Грађане па тек онда по-чиње окупацима да се пење пут Љиповића, оно ваистину иначе и бити не може.

По таква железница биће слична постојећој Вир—Бар. Пошљедњу ја лично никад видео нијесам. Али неки инжењери, који су по тој прузи, као туристи, пролазили, квалификују је „травајом“, ма не никакво железницом.

Дакле, такву пету фабрицирати од Вира на Цетиње, не би требало, тим прије што се може проћи другим мјестом, много боље

насељеним, где ће линија бити знатно краћа, а штедствено и са много мање свакодневних окупаци и кривина, које увијек железницу омањате.

Линију треба повести од Вира најбоље плодородним дијелом преко: Соговића, Балана, испод Брчела, преко Томића, Подгора, па десним склоном ријеке Грабовици до Грабована. Од Грабована или мало ближе к Подгори, поврнути неколико на сјеверо-исток, пресећи Грабовицицу и продужити пругу преко Барита и Заулице до Прекорнице.

Недалеко од прекорничке цркве налази се висина над површином мора 643 метра.

А растојање од Вир-Пазара до Прекорнице, рачунајући и могуће провазаше кривине, 24 километра.

Ако кренемо, дакле, од Вира, који лежи 14 метара над површином Јадранског Мора, постепеним повишењем, не више двадесет осам на хиљаду, па и то, имаћемо висину на Прекорници 657 метра.

Као што видите, добијамо превисине над топографском прекоградницом висином 53 метра. Ова 53 метра радијелешемо на два полу-стапа и друге чести линије, где је потребно, да не буде нагиба од Вира до Прекорнице.

Петиња између Прекорнице и Заулице сријета се такозвана „Бела Скала“ по којој иде пут из Подгора на Ријеку. Ова је скала висина од прилике 70-100 метара. Али у десно од Беле Скале, почињу од Заулице, иде једно продо, коју Прекорничани називају „Влахова продо“. Колско сад памти, ова је продо доста раниа и дувања тако, да је по реченом правцу сигурно лако извести линију до висине 643 метра.

Што се тиче директне линије Прекорница—Цетиње, то се онда и пење срести никакве препоне.

Дужина је линије од Прекорнице до Цетиња, узимајући у обзир и сва разијачања и ошходе 13 километара. А свега од Вир-Пазара до Цетиња 34 километра.

Краће, дакле, од трасе Вир-Грађани—Љуботиња—Цетиње три, ако не више километара.

Ако пак између Вира и Прекорнице узмемо за нагиб 20 на хиљаду, који је примјерен суд по железницама у западној Европи, онда ће бити још краћа. Према томе, без сумње треба и много теже шине употребити на прузи а не само са свијем тачке и економичне, као што су на линији Бар-Вир, јер имајући лаке шине, познато је не можете имати ни добре машине и са доста коњских снага.

Односно разлике висина међу Прекорницом и Цетињем, готово ни говорити не треба. Сва је разлика 29 метара т. ј. Цетиње (или Заграбља, не знам) више је Прекорница на речено чисте метара тако, да са потребним варијацијама ово парче пута може бити гласрано по једној нивелној кривини (courbe de niveau) до самога Заграбља. Спуштати линију иначе није потребно, него се држати по могућности једне висине и повести линију од Прекорнице покрај млина и цркве Љуботињске, који се налази на путу, што од Љуботиња на Брање иде. Разумије се Љуботињ, да остане у десно једно и по километар или мало више.

Онда између висине 280 метара, која се налази око црквине цркве и висине 845 метара, која је на површини Цетињанима показана, па наставити даље к висини 672 метра на Цетиње.

Оваким начином железница обилази Грађане. Али по растојању и нагибу од Вира, негде близу Брчела неопходно је поставити једна полузатака. А од Грађана до линије неће бити даље три до три и по километра. И ако се поправи пут, који већ постоји од Брчела у Грађане, онда и Грађанима пење далеко бити железница.

У сваком случају градити измишљених три километра железнице, који ће, осим првобитних трошкова најмање бити од 350 до 400 хиљада круна, још бити и стално на терет саобраћаја и других свакодневних трошкова због одржавања пруге, није маља ствар.

Н. Јоветић.

Пред изборе у Русији

— Изборне агитације за руску думу —

И ако треба руска дума још држи седишце и ако ће њезин распуст бити тек након неколико мјесеци, ипак се на све стране у Русији припремају за изборе у четврту думу.

Највише се говори о новој напредној политичкој организацији. На челу те странке стоје познати петроградски на-ученици и политичари проф. Максим Ковалевски, посланик думе Јефремов, који је уједно и предједник руске секције међународног интерпарламентарног удружења и који је познати поборник међународног мира, па Кузмин Каровајев и многи други. Већина ових парламентарца били су прије чланови странке мирног обновљења.

За сада иду сви напредни елементи за тим, да заједнички иступе код будућих избора за руску четврту думу. Вели се, да ће се и Петар Струве придружити овој групи, који је прије припадао кадетској странци. Струве је, како је познато, прије револуције живио као емигрант у иностранству, где је издавао лист „Ослобођење“.

Кадетска странка није се особито обрадовала кад је настала ова нова страначка група, али је одлучила из тактичних разлога да учини с њоме изборни коалицијом. Ова напредна група сада најоштрије иступа против октобриста и националиста.

Десничари настоје приликом будућих избора да придобију за себе не само активно свештенство већ и свештенство у миру. И националисте развијају напредно живу агитацију, у којој се највише истиче познати националиста гроф Владимир Бобрински. Он путује по разним губернијама, држи агитационе скупуштине у којима развија свој руски националистички програм наваљујући жестоко на левницу.

И социјални демократи се спремају за будуће изборе. Недавно су издали програм, којим позивају све социјалистичке групе, да груписани учествују при изборима.

Како је познато, међу руском социјалним демократима дошло је до расцепи.

Октобристи се надају у многим крајевима, да ће их подупирати националисте.

У Руској Пелској народни демократи, који су прије у изборима одлучивали, нијесу више особито популарни, па су се за то придружиле т. зв. „реалистичкој странци“. Неки пољски листови предлажу да Пољаци бојкотирају будуће изборе за руску думу. Већина пољских политичара међутим томе се најодлучније противи.

Далматинско питање

— Неуређен положај Далмације и незадовољство у народу —

Један од првака напредних Хрвата у Далмацији, др Јосиф Смодака, написао је у једном немачком листу чланак о далматинском питању. Како и то питање и сам чланак, ма да се с њим дословно не слажемо, а нарочито у погледу рјешенија тога питања, заслужују пажњу, то тај чланак доносимо у целини.

И ако је Далмација, почиње тај чланак, више од сто година сједињена с Аустријом, остало је ипак далматинско питање непрестано акутно. У бечким мјеродавним круговима дуго су времена игнорирани далматинско питање. Тек у новје вријеме, ушљед такозване ријечке резолуције, научили су га познавати и службено су га признали. Видљиву пошљедицу тога признања чини т. зв. интерминистеријална далматинска комисија у Бечу, која је основана тада и још данас функционира, бар одржава сједишце.

У Бечу радо истичу како велику важност приписују далматинском питању и за то наводе доказ, да се високи и највиши кругови почину заимати за ову досада „заборављену земљу“. Том занимању има Далмација да захвали што су у Бечу бар дјелимично отворили очи над очажним стањем, у коме се ова земља налази. Тако је и, пр. откривено, да је Далмација, изузев полуострва Арбањину, једна земља у Европи, која е околиним свијетом нема никакве железничке везе;

да читави пространи kotari (kao n. pr. и-мотски са више од 40.000 становника) немају ни једног метра проходних путева; да већи дио плоднога тла, готово све поље и пространа сјеверна равнина леже под водом, те су страшна гојишта смртоносне маларије; да стотина села у љезу немају ни капље питке воде, а зими морају пити мутну каљужу, коју неће ни марва да пије; да стотину села и тисуће људи немају ни једне школе, тако у дрншком окружју од 48 села њих 47 немају ни једне школе, за то број анафалета износи 90 и више процената; да је више од 100.000 Далматинаца, највише одраслих мужева присиљено бједом на иселење, те морају у Америци, Африци и у Аустралији тражити службу тако, да је Далмација иселењем својих синова изгубила више од потпуне трећине своје радне снаге, одношај који се осим у Ирској не може констатовати ни у једној земљи на свијету.

Престиж монархије и разни политички моменти проузроковали су напакон, да је издана лозинка: „За Далмацију се мора нешто учинити“. Шта и како се има учинити препуштено је аустриској бирократији, која, по себи добра радна машина, није дорасла за наполеонску задању, која јој је наметнута. Најновијој акцији за Далмацију не може се бар прећи добра воља. Али добра воља овдје није довољна. Потребна је општа практична основа, даје моћ и средства, да се она проведе. Мања ли један од тих главних услова успјех је искључен. Бечкој акцији за регенерацију Далмације мањају сва три, за то остају мртворођење, којег би се озбиљни мужеви на влади најрадије ријешили, кад би само могли. Праве основе нема, па је не може ни бити, јер већина виших бирократа, којима је повјерен далматински реферат, не познаје ни земље ни њене односе, јер од рођених Далматинаца од народних заступника није ни један изабран у комисију, која има препородити њихову земљу. Осим тога нема далматинска комисија никакве власти, јер је сваки њен закључак подржан одобрењу разних ресорних министара, који су тако оптерећени другим великим државним питањима и тако зависни од различитих парламентарних група, да немају ни времена ни могућности, да се посвете малој и далекој земљи, коју у царевинском вијећу заступају само 11 заступника. А што је најважније, мањају расположива новчана средства за велике инвестиције за тако потребну мелиорацију тла, жељезнице, за испуњење мочвара, без чега је искључен економски препород земље.

Далмација није још никада својим положајем била тако незадовољна као сада. Док се прије пребацивало аустриској управи, да не предузима ништа да помогне земљи, почело се данас ширити увијерење, да Аустрија не може Далмацији помоћи, све кад би и хтјела. Почини се увијати, да министри, којима је физички немогуће, да више од једног сата на мјесец посвете далматинском питању, нијесу кадри да ријеше далматински проблем који тражи интензивно и многострано деловање.

Дозлази се до увијерења, да је аустриски владајући систем уопште неспособан са виталним интересима једне земље, која, географски одијелена од Аустрије, има сасвим

други културни тип и сасвим друге услове живота него друге круновине, у којима су већ ови услови давно испуњени. Далмација треба државну управу, која би њеним потребама у сваком смјеру посвећивала највећу пажњу. А то не може ни једна аустријска влада, док је Далмација сама далеко преслаба, да би Бечу могла натурити своје назоре о управи, који су, што се мора признати, у дијаметралној опрци с онима у осталим круновинама. Ако се уз то узме у обзир, да је аустријска влада била наново присиљена на изјаву, да не може довољно унапређивати најважније интересе Далмације (жељезнички спојеви и исушење поља), ако је друга држава кроз читаво десетљеће пријечила напредак Далмације и још га данас спречава, не може никада зачудити, ако је већ и најновији Далматинац упознао, да Далмација нема од будућности очекивати никакве побољшице, док је управљају из Беча, који се прије није бринуо за Далмацију, а данас, кад се почео бринути, не може јој помоћи, јер то не допушта онај други и јачи. Од тога сазнања па до увијерења, да узрок свих зала, која су задесила Далмацију, лежи у подређењу ове земље под бечко мистарство реси, у данашњој конструкцији монархије, само је мали корак.

Далмација је већ давно проживиела фазу националног романтизма једнако као и остала Европа. Програми њених старијих странака потичу из тог времена. Али све странке, било старе или младе, сложне су у том, да Далмација мора тражити ослобођење од бечког централизма. Талијанска странка иступа за аутономију земље, све хрватско-српске странке теже за сједињење с Хрватском. Чињеница, која говори јасније, него сви аргументи, да су сви Хрвати и Срби у Далмацији, а ови чине 97% становништва, програматички за диобу од Аустрије, показује да ни једна далматинска странка не мисли на ревизију тога програма. Било је вријеме, кад је у земљи почело превлађивати мишљење, да се национални и државноправни програми имају одгодити на боља времена, а да се међутим има водити добру далматинску, а у исто вријеме добра аустријска резина политика. Пошљедић таков покушај учињен је у вријеме реакције против „ријечке резолуције“. Овај је покушај свршио као и сви досадашњи предузети у истом смјеру. Само с том разликом, да је сада по свој прилици установљен узрочни нумерички однос између добре далматинске и добре аустријске реалне политике. Политички програми, који одавно већ теже за сједињење Далмације с околним националним територијем, добили су, хвала искуствима пошљедњих година и несвјесној најновије бечке акције овог полизана Далмације, практичан, у политичком супрот, који посве другачије делује на масе него ли романтизиран средовјековног права.

Док се Далмација схваћала у Бечу као *quantité négligeable* бринули су се само мало за националне сабирајте далматинских странака. Данас, кад се већ битно другачије просуђује важност земље, постало је аустријским политичарима негоднио одиравање Далматинаца од Беча и њихова чежња за то, и да се овом настојању отвори противтежа, поведена је у Бечу најновија акција у прилог Дал-

мације. Овој сврси има служити и стање, које већ године влада у Хрватској. Издана је лозинка за „освојење“ Далмације. Неко вријеме је изгледало, да ће акција успјети, али разочарање није дало дуго на себе чекати, а оно се у меродавним бечким круговима очито неуговније осјећа него у самој Далмацији.

Сви новији покушаји, да се Далмација подигне аустријском помоћу и тим начином јаче прикује уз Аустрију, нијесу успјели. Показало се, да је привредни процват под садањим приликама немогућ, чему је прва пошљедица што су центрифугалне националне струје почеле јачати. С овом ће чињеницом имати мјеродавни фактори да рачунају. Што се тиче Далмације саме, то је она на чисто са својим постојањем. Далматинско питање прешно тражи своје ријешење. Ово ће бити тешко и заплетено, али излаз се мора наћи. Ако није могућ на тај начин, како се у Бечу кушало након ријечке резолуције, онда је могућ другим путем. Ни Далмација ни читав хрватско-српски народ немају снаге да диктирају, како се мора ријешити далматинско питање. Али овај се народ не може одрећи ни Далмације, једине своје морске обале. И народ и Далмација могу чекати, док дођу боља времена, и рачунати с тиме, да њихова народна свијест, а тиме и народна снага, расте од године до године.

Да ли лежи у интересу осталих интересованих фактора, да подржавају данашњи неуређен положај а тиме и латентно незадовољство у народу и да га повећавају, то је наравно сасвим друго питање.

Јединствена изложба у Словенству

— Свесловенска изложба у Прагу —

У тренутку када се ујурбано у Прагу ради и када су послови око свесловенског соколског слета, свесловенског новинарског конгреса и других свесловенских свечаности у пуном јеку, из Прага долази вјест о једној грандиозној изложби, која би се приредила послје двије године. Чеси су одлучили да 1914. године приреду у Прагу свесловенску изложбу. Та ће се изложба дијелити у три дијела: Уметнички, уметничко-занатлиски и народни (етнографски). Већ се у чешком народном вијећу образовала изложбена комисија, која има да се брине за све припреме овог изложбе. Ово је прва изложба ове врсте у Словенству. Од особитог интереса биће етнографски дио изложбе.

Дијелом се у централну експозицију, која ће бити смјештена у посебној народној палачи, а обухватаће сав богати етнографски материјал свију словенских народа уврстан у систематски и карактеристички прегледу; у групи са селачким кућама евентуално карактеристичним домовама у којима се одсјева народни карактер, и у одсјек земљораднички, у којем би имали бити приказани у систематском погледу пољски послови а радони словенских сељака при чему се не би узимао обзир на модерне машине.

Централна народниста палача грађена на један кат обухватила би простор од 4500 кв. м. (сутерен, приземље и први кат), у којем би задремали Чеси, Словаци и Лужички Срби једно крило, Руси и Пољаци друго, јужни Словенци треће крило.

Иаа десет минута је спавала.

— Станите пла не, заповједи ми лекар. И ја стадох иа не. Дао јој је у руке једну посјетницу и заштит:

— То је огледало. Што видите у њему?

Она одговори:

— Видим свога стрица.

— Што ради?

— Увија оркове.

— А сада?

— Сад вади из њега једну фотографију.

— Чија је то фотографија?

— Његова властита.

У вестину је било тако, а ову сам фотографију добио у хотелу часак прије него сам пошао к својој кузници.

— Како стоји он на фотографији?

— Стоји усправно, а у руци држи шепир.

Она је дакле у посјетници, у том малом комадићу папира, видјела као у огледалу.

Младе госпође престрашене завикнух:

— Доста! Доста!

Али лекар заповједи још:

— Ви ћете сјутра у јутро устати у осам сати, а онда ћете отићи у хотел к својој страни и заклањате те га, да вам позваји пет тисућа франака, за коју своју вас моли ваш муж и који ће тражити од вас за своје путовање.

На то ју је пробудио.

Кад сам се вратило у хотел, мислио сам најпрестано на ову чудновату сјетницу у е-

За градњу свију ових кућа требаће 900 000 К. У појединим кућама биће настанили људи из појединих словенских крајева, а приређиваће се и народне игре и свечаности. Осим тога даваће се ски-олитичке и кинематографске представе, у којима ће се приказивати живот словенских народа.

Око ове палаче наизвале би се у групама поједине „словенске домаје“ са својим кућама и домовима. Број њихов износио би до 60 грађевинских објеката, који би овако групувани били: чешко-словачка група са 15 објеката, који би репрезентовали најкарактеристичније грађевне селачке типове из свих чешко-словачких крајева; лужичко-српска група са 2 објекта и. пр. стара школа у Рабицима; пољска група са 8 објеката и. пр. кашуњски дом у Леборку, великопољски дом (шалухец), типични „шљахтски“ двор, мало-пољски дрвени дом; руска група са 13 објеката и. пр. домови из новгородског и архангелског краја, халичко-подолски и хуцулски дом, бјело-руски и украјински дом козачки и бољарски дом (ковија дома Романовића), мало-руски вјетрењача на дрвена црква у Шаруши; словенска група са 5 објеката и. пр. горњо-крајска пастирска колиба из Бохиња, виноградечки хисек (клет) из Бијеле Крајине, камена кућа јадранског типа из Горице, димница из Доње Корушке и штајерски тип селачке куће из камена; српско-хрватска група са 13 објеката и. пр. селачки дом из околице загребачке (Туропоље), најстарији тип српске колибе, босанска брвнара, беговска кућа из Босне, стара кућа из Новог Пазара, херцеговачка земунска, камена кула херцеговачка (у Дробњаку) шумадинска кућа из камена, банатска кућа, муслиманска џамија, сојеница из Д. Долине и напакон манастир из Старе Србије; бугарска група (са 9 објеката и. п. земунска из краја видинског, кућа из краја плевнског, планинска кућа из Дренове, каменити дом из околице трновске, сеоска колиба са Родопа, мађонска камена кућа из околине охридске, балкански хан из Мађедоније и стари млин из околине софиске.

Мисли

Бити честољубив или ситничар није једно исто, па је ипак то често код многих све исто.

Народни борци од својих тијела граде мостове за своје потомке.

Говорник не треба да буде само дубок него и јасан, да би га могли разумјети и они којима говори.

Примај савјете, али поступај по својем суду. Валси

Словенство

Бугарски краљ на путу. Бугарски Краљ Фердинанд и краљица Елеонора били су с краљевићем Борисом и принцом Тврдилом у Бечу у пратњи министра предсједника Гешова. У Бечу су били гости цара и краља Франца Јозефа више дана. Сјутра путује краљевска породица у Берлин, гдје ће посјетити њемачки царски двор.

дох двоумити, не могуће о поштењу своје кузине, који је била од сваке и најмање сумње искључена и коју сам од дјетињства познавао као рођењу сестру, већ сам мислио, да нас је можда лекар преварио. Није ли могуће амао у руци сакривено огледало, па га је успаваној госпођи показао заједно са својом посјетницом? Чаробници изводе и савијем друге ствари.

Дошавши кући легао сам у постељу. Шљадеће ме је јутро око пола девет пробудио мој сауга јављајући:

— Госпођа Сабле жели одмах да говори са милостивом господином.

Обухваши се брзо, примих ју.

Сјеза је врто збуњено са обореним очима и рекла не дижући копрене с лица:

— Драги стрице, ти ми мораш учинити велику услугу.

— О, молим, казиву?

— Брзо ми је неугодно да ти кажем, али ипак морам: ја морам безусловно имати пет тисућа франака.

— Зар ти?

— Да, ја или боље рећи мој муж, који ме је молио, да му их прибавим.

Било сам тако зачуђен, да сам могао тек нешто помрмлати. Питао сам се, не руга ли ми се она у договору са др. Парентом, није ли то само шала, коју су њих двоје уговорили, а коју она сада тако добро тумачи.

Посматрајући ју поклањено погледао је моје

ПОДЛИСТАК

ХОРЛА

— Guy de Maupassant —

(3)

Било сам на ручку код своје кузине, госпође Сабле, чији је муж заповједник ловачка број седамдесет и шест у Лиможу. Код нас сам се састао са двије младе госпође, од којих се једна удада за лекара др. Парента, који се много бави поремећеном живчаног система и оним необичним манифестацијама живота, којима даје повод искуство на пољу хипнозице и сугестије.

Он нам је приповиједао сасвијем опширно многе чудновате догађаје, које су доживљали ентелеки лекари и ученици у Лиону.

Чињенице, које нам је он саопштио, чиниле су ми се тако необичне, да сам изравно, да у њих не могу вјеровати.

— Управо радимо на том, рече он, да напавемо једну од највећих тајна природе, мислим једну од најважнијих њених тајна на самој земљи, јер овдје горе у звјездама има сигурно још знагњијих. Од када човек мисли, од како може своје мисли изразити и записати, осјећа око себе неку тајну, у коју не може никако прогледати са несавршењем и сурово објашњајући својим чудима. Са напрезањем свих својих умних сила настоји он да прискочи у помоћ немоћи свога

бића. Док је још човјечији ум био у првобитном почетном стању, заузимаде су те невидљиве појаве смијешне и грозне облике. Тада је већ настало вјеровање у нешто ванприродно, бајке о дусима, вилама, пагуљцима и аветима, а мислима такође и на бајку о богу, јер наше претпоставке о створитељу свијета — било то у овој или оној вјери — нијесу напакон ништа друго него осредњи изум и најљући излив, којему нема преца, застрашеног можда обичног створа. Пема великије ријечи, него што ју је једном згодом нарекао Волтер: Бог је створио човјека на своју слику и прилику, али му је човјек вратио мило за драго.

Има већ више него једно сталеће, што људи мисле, да су у трагу нечему новом. Месјор и други неки показали су нам нови поеве неочекивани пут, а ми смо, унутраг четири или пет година, дошли до сасвим чудноватих резултата.

Моја се кузница сјајешкала такође, као да не вјерује. Др. Парент јој рече:

— Милостива госпођо, смијем ли једанпут покушати да вас успавам?

— Како год желите.

И она сједи у наслоњачу, а он ју стаде укочено гледати. Осјећно сам изненада, да сам узурјао, срце ми је бурно буцало, грло ми се стиснуло, видјо сам како госпођа Сабле постаје црвене бевке, како јој се уста накривљују, а груди јој се дижу и смуштају.

Бугарска шизма. Питање о скидању шизме с бугарске Егзархије дефинитивно је одложено за будућа времена. Васељенска Патријаршија је на руску интервенцију пристала, да скине анафему с Егзархије и да призна независност бугарске цркве, али под условом, да се Егзарх, глава бугарске цркве, повуче из Цариграда у Бугарску, а македонски Бугари да остану под црквеном управом Васељенске Патријаршије. Бугарска Влада и Егзархија нису могле примити те услове, и тако је ријешење за сад одложено.

Нова врста оружја

— Крилатице као средство у ратовима —

Усавршавањем ваздушне пловидбе крилатице су већ постале врло важан фактор у ратовању и сматрају се као саставни дио војне организације свију напредних држава. Французи, који у томе погледу предводе, о својој војној авијацији изјављују се с поносом и називају је четвртном врстом оружја.

Када је питање о војној авијацији покренуто у скоро у аустријској делегацији, поводом једне интервјуације, министар војни Ауфенберг држао је нарочити говор и том приликом изишо стање војне авијације у опште. По томе његовом говору стање војне авијације, четврте врсте оружја, стоји овако:

Француска стоји на челу свију држава. Она је за год. 1912. у ту сврху одобрила 22 милиона франака, и хоће да до краја ове године стави у службу војске 400 авиоплана и 15 балона с управљањем. Војничка је ваздушна флота организована у 48 ескадрила свака са 8 машина. У Француској се развила велика агитација за стварање ваздушне ратне флоте првога реда.

Немачка је до краја 1911. године имала 10 балона и 18 авиоплана, а сад је наручила још око 30 моноплана и биплана. Немачка морнарица има око десет апарата. У приватном поседу било је до краја 1911. године око 100 употребљивих апарата. У буџету за 1911. год. одређена су у ту сврху била три милиона. Осим тога долазе многи придози градова, друштва, изложби итд. Савез немачких ваздухоплована имао је крајем 1911. год. 72 друштва са 65.000 чланова.

Русија има сад око 70 авиоплана и 12 балона, а 36 авиоплана је наручила. У буџету су за ову годину одређена 2½ милиона рубаља. И у Русији је образован посебан одбор за ваздушну флоту.

Италија има седам балона, од којих су сада три у Африци, и око 30 авиоплана, од којих је један дио такођер у Африци. Ратном министру је за годину 1910—11. и 1911—12. одобрена свота од 15 милиона лира за набавку ваздушних апарата. А отворена је и народна супскрипција.

У Енглеској постоји посебан одбор парламентарца, који се брине за што јачи развој ваздушне флоте.

За Аустро-Угарску је, каже Ауфенберг, превише лијепа ријеч, ако се каже да има мало у том погледу. Има у свему два балона, од којих један сада није употребљив. Трећи је тек на проби. Ови балони служе за школске сврхе. Авиоплана има свега 12, а моли да га не питају колико би их се дало употребити у

суње она је држала од страха, тако јој је био неугодан и тежак тај појет код мене и напокон опазим, да ће сад заплакати.

Знам сам, да је врло богата и рекох:

— Шта, зар твој муж непа ни пет тисућа франака? Промисли добро, знаш ли сигурно, да ти је он то наложио?

Она је оклијевала неколико, као да се напреже тражећи у свом памћењу и одговори:

— Да, знам то сасвијем сигурно.

— Је ли ти то писао?

Она је и опет оклијевала и премишљавала. Опazio сам колне ју је то муке стајало: она није знала ништа друго него само то, да мора за свога мужа позајмити од мене пет тисућа франака. И она се усудила слагодати:

— Да, он ми је писао.

— Када? Јучер ми најјес о том ништа говорила.

— Ја сам то писмо примила тек јутрос.

— Можеш ли ми га показати.

— Не, не, било је у њему ништаких ствари, сасвијем приватних ствари, ја сам — ја сам — ја сам га спазила.

— Онда твој муж прави дугове?

Она је и опет оклијевала и пајазад рекла:

— Не знам.

Ја јој рекох енергично:

— Као ми је, драга кузино, али овај час немам код себе пет тисућа франака.

Она повиче болно:

рату. Набоље, чиме се може поносити, јесу Етрихови моноплани и особита врсноћа пилота. У буџету за 1912. годину увршћено је 680.000 К.

Дневник

Краљев одлазак. Данас у два сата Његово Величанство Краљ отпутовао је за Бар. Испраћај са Цетиња био је на свечан начин. У дворској улици била је с десне стране од Двора постројена почасна чета с музиком и заставом на челу. До ње су били питомци кадетског корпуса, а са стране грађанство. С друге стране улице била је војска, ученици и ученице пријестоничких школа, као год и многобројни свијет. Уз вестибил Двора стајао је официрски кор и више чиновништво, а под вестибилном чланови дипломатског кора, чланови Краљевске Владе и државни великодостојници. Када се Његово Величанство Краљ појавио пред Двор, поздрављен је бурним клицањем, а музика је интонирала химну, док су са Табе топови пуцали. У првом дворском аутомобилу била су Њихова Краљ. Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедница, који Њ. В. Краља прате до Тополице, дворска дама г-ђица Добнеј, Краљев лични лекар г. др. Перацић и ађутанти г.г. Томановић и Врбица. У другом аутомобилу био је Њ. В. Краљ са г. пуковником Константиновићем и бригадиром Митром Мартиновићем. У трећем аутомобилу била је краљева пратња. До самог аутомобила Његово Величанство Краља испратили су Њихова Краљ. Височанства Књаз Мирко и Књаз Петар, док су остали чланови Краљевске Породице били на дворском балкону. Бурни усклици и одушевљено клицање присутних мијешало се са звуцима војне музике и пуцањем топова све до год се нијесу аутомобили из вида изгубили, јездећи муњевитом брзином за Бар, гдје ће Његово Величанство Краљ на Тополице преноћити и сјутра дан нарочитим бродом кренути преко Трста за Беч, праћен топлим молитвама свога оданог народа.

Програм за Краљеву посјету у Бечу. У Бечу је службено објављен програм, по којем ће Његово Величанство Краљ бити свечано дочекан у аустријској пријестоници приликом посјете бечком двору. Програм је у цјелини овдашњи аустро-угарски посланик г. барон Гизл још прије неколико дана поднио

— Ах, ја те молим, топло те молим, прибави ми ту своту.

Постала је узбуђена, довила је руке, као да ме жели скурушено молити и ја осјетих, како се њезин глас промијенио. Почела је плакати и муцати мучена и свладана неулољивом заповијести, коју је добила:

— Ах, молим те, лијепо те молим, ах, да ти знаш, како је то грозно за мене! Ја ту своту морам данас плати.

Смисловао сам се:

— Добићеш их мало касније, ја ти обећавам.

Она кликну:

— Ох, хвала ти, ти си тако добар!

Наставих разговор:

— Знаш ли ти, што се синоћ код тебе догодило?

— Знаш.

— Сјећаш ли се још, да те је др. Нарент успаво?

— Сјећам се.

— Дакле он ти је наредио, да данас у јутро позајмиш од мене пет тисућа франака, а ти се овај час покораваш његовој сугестији.

Она је неколико часака мислила и онда рекла:

— Али мој муж ме ипак шаље к теби.

Читав један сат сам кушао да ју о противном увјерим, али ми то није успјело.

Кад је отишла, полетим до љекара. Управо је хтио изаћи од куће. Он ме је смјешечи се слушао и рекао:

на увиђај нашем Господару и Краљевској Влади. Према поменутом програму, биће чим ступи на аустријско земљиште дочекан са високим почастима, које припадају једноме монарху. Како смо већ раније јавили, од Бара до Трста Краљ ће са свитом и са послаником г. бароном Гизлом путовати на великом ратном броду „Геа“. Брод има запремине тринаест хиљада тона, веома је луксузан и располаже свима потребним удобностима. Тако велики брод стављен је на расположење Њесаровом госту зато, да би лакше издржао евентуалне непогоде путовања на мору, и да би узвишени путник у случају рђава времена био више поштеђен од сваке непријатности. У Трсту дочекаће Његово Величанство Краља нарочито Њесарово изасланство, које му је додијељено ради почасне службе. Са железничке станице у Трсту Његово Величанство Краљ кренуће за Беч у петак у вече на засебном дворском возу Његовог Величанства Цара и Краља. Долазак је у Беч у суботу у 9 сати прије подне. На станици дочекаће Краља Цар, а у случају рђава времена из обзира према царевим годинама старости заступаће Цара при дочеку један од чланова царске куће. Међу осталим великодостојницима биће при дочеку на станици у Бечу: министри предсједници аустријски и угарски и сва аустријска влада, командат корпуса, командат мјеста и управник вароши. На станици биће постројена почасна чета с музиком. У двору, гдје ће Краљ одсјести, дочекаће Краља дворски високостојници, министар иностраних дјела и царске куће, и капетани тјелесне гарде. Истог дана у 1 сат по подне биће доручак код Цара, на којем ће бити оба владоца са пратњама. По подне ће Краљ примити у аудијенцију дипломатски кор у Бечу, а по том ће учинити посјету члановима царске породице. У вече је свечани ручак у Шенбруну за велики број званица. Послије ручка је представа у царском позоришту. Други дан, у недељу, биће доручак, који даје у част Краљеву престолонашљеднику ерцхерцогу Фердинанду. По подне је присуствовање великој трки и евентуално разгледање вароши. У вече Краљ даје ручак својим гостима. У понедељак у 10 сати прије подне одлазак из Беча, који ће бити извршен са истим свечаностима као и дочек. Повратак је преко Трста.

Прате Краља. На путу за Беч

— Да ли ми сад вјерујете?

— Вјерујем, морам вјеровати.

— Изволите са мном, хајдемо к вашој кузини.

Она се сасвијем изнемогле и слаба одмарала на дивану. Йекар јој је описао било, посматрао ју неко вријеме и онда пружи руку до њезиних очију, које је она склопила под присилним утјецајем његове магнетичке силе.

Кад је заспала, рече он:

— Ваш муж не треба више оних пет тисућа франака. Ви ћете дакле заборавити, да сте молили свога стрица да вам их позајми, а ако би он с вама о томе говорио, ви га нећете разумјети.

На то ју је пробудио. Ја извадим свој пошаник и рекох: „Ево ти новац“.

Она је била тако зачуђена, да се нијесам усудио своје ријечи поновити. Покушао сам освјетити њезино памћење, но она је упорно нијекала све, недећи, да само хоћу да се с њом шалим и напокон се хтјела на мене и ражљутити....

То је оно. Управо сам дошао кући. Нијесам могао доручковати тако ме је читав овај догођај потресао.

19. јула — Приповиједао сам овај догађај неколицини људи и сви су ме осмијевали. Не знам више што да мислим. Мудраци вели: Може ли то дојста бити?

Његово Величанство Краља прате г. бригадир Митар Мартиновић, шеф дворске војне куће, г. Душан Греговић, министар спољних послова, г. др. Божо Перацић, Краљев лични љекар, г. Славо Рамадановић, маршал Двора, и г. капетан Благо Врбица, ађутант.

Заступаће га. За све вријеме одсуства г. Душана Греговића, министра спољних послова, заступаће га у дужности г. др. Л. Томановић, предсједник Министарског Савјета.

Свечаност. У понедељак је као на дан рођења енглеског краља у овдашњем енглеском посланству било примање, за које је вријеме пред посланством свирала војна музика. У име Његовог Величанства Краља на честитање је био г. бригадир М. Мартиновић, шеф дворске војне куће, у име Њ. Краљ. В. Књаза Нашљедника г. капетан Б. Врбица, а од стране Краљевске Владе г. Душан Греговић, министар спољних послова, са првим секретаром г. М. Павловићем.

Честитали јој. Управа женске радничке школе на Цетињу приликом рођен дана Њеног Краљ. Височанства Књагињице Јоланде у суботу је телеграфски честитала високој покровитељици ове школе њен рођен дан, нашта се она извољела захвалити нарочитим телеграмом.

Нови грчки посланик. За грчког посланика на Цетињу поново је постављен г. Евгеније Евгенијадис и већ је допутовао на своју дужност. Досадањи отправик послова г. Цамадос одлази с Цетиња ових дана, те је у част његову г. Душан Греговић, министар спољних послова давао оптроштајни ручак, на коме је био и новонаименовани грчки посланик г. Евгенијадис.

Вратио се. Г. барон Гизл, аустро-угарски посланик на Цетињу, синоћ се вратио из Беча, гдје је био ради припрема за дочек Његовог Величанства Краља.

Свечаност у Котору. Српска бокељска народна гарда у Котору на свечан начин је прославила своју педесетогодишњицу. Свечаност је трајала цио дан и била је врло лијепа. У јутру се гарда корпоративно кренула у свечаној поворци из града на гробље у Шкаљаре, гдје је приредила помен свима својим до сада умрлим члановима. Из Шкаљара гарда се такође у свечаној поворци с музиком на челу вратила у град и извршила опход по граду и зауставила се на трг

21. јула — У подне сам јео у Бугивалу а вече сам пробавио на игри веслача. Безусловно, све зависи о мјесту и времену. Мислити на нешто ванприродно на острву Грењулице био би врхунац лудости, али горе на Монг-Сен-Миселу? Или у Индији? Ми смо сви ужасно зависни од наше околине. Шљедће ћу се недеље вратити кући.

30. јула — Од јуче сам опет код куће. Све је у реду.

2. августа. — Ништа ново. Вријеме је прекрасно, сједим читав дан крај ријеке и гледам како Сепом тече вода.

4. августа. — Моја се услуга погвадила. Сви тврде, да неко ноћу у ормарима рабабија чаше. Слуша окривљује кухарицу, кухарица слушвају, а ова опет све друге. Ко је кривац? Ко би то знао, био би дојста дукан!

6. августа. — Сада нијесам луд. Видио сам видео сам — видео сам! Нема никакве сумње — ја сам видео! Дршћем по пијетом тајелу, трнци ме пролазе, мозак ми се у костима леда. Ја сам видео.

У два сата сам у црном сунцу шетао између гредина са ружама, између јесенских ружа, које су управо почеле цвјетати.

— Наставиће се —

Св. Николе пред црквом, гдје је била за све вријеме литургије, када је, с времена на вријеме, по нарочитој команди палила салве из пушака. По свршеној литургији носена је литија по граду и вршен свечани опход, а по подне је била свечана предаја заставе и опход по граду. У вече је била илуминација и концерат, а по том свечана вечера, на којој је пало неколико лијених здравица.

Вјерење. Г. Веселин Секуловић, управник филијале Трговачког Друштва из Никшића на Цетињу, вјерио се с г-ђицом Анком, ћерком г. Ђетка Белоша, трговца из Требиња. Честитамо!

Пловидба на Скадарском Језеру

— Изјава С. Цурана о пловидби —

Скадар, 14. маја

У Вашем уваженом листу од 9. ов. мј. бр. 37. изашао је под овим насловом један чланак, у којему неке појединости не одговарају стварности и осим тога не слажу се са принципом међународног права, ушљед чега уљудно Вас молим, Госп. Уреднице, да изволите исправити како слиједи:

Прије свега имам напоменути да пароброд противу којег се дигла хајка, није „аустријански“ носећи отоманску заставу, као што то наводи изјавилац, већ је мој а природна је ствар да носи заставу државе којој припадам. Напротив, ниједан Црногорац, бар по имену, мислим да није власник пароброда Барског Друштва, чии су капиталисти и главна управа у Италији, а тако исто и пароброди „Јоланда“ и „Мафалда“, који су до почетка талијанско-турског рата пловили на Бојани т.ј. од Медве до Обота и обратно; свакоме је познато да припадају талијанском друштву „Пуљи“ те су они носили, као прије поменути, црногорску заставу.

Ослањајући се на слободну пловидбу, коју ужива Црна Гора овдје, и узимајући у обзир међународна права, према којима је пловидба слободна на језерима сусједних држава, те имајући у виду саобраћај, који од вајкада постоји за бродовља и барке на весла под отоманском заставом, које су пловиле сваког дана у црногорске луке, послах пароброд први пут на Плавницу и Вир-Пазар гдје са сви усудрају, и не пријавив се претходно мјесним властима за то што то ниједан закон не прописује а тим више што то није ни уобичајено. Напокон коме су се претходно пријавили пароброди: „Нетуно“, „Антивари“, „Јоланда“, „Мафалда“, „Обод“, „Дрин“ и т. д. када су дошли у Турску?

Сутра дан Црногорска Влада забрани ми сваки даљи рад укривања и искривања у њеним лукама, без икаквог објашњења и разлога.

Што се пак тиче плаћања такса, мени их нико није ни тражио, па не разумијем како сам их могао и одбити као што то наводи изјавилац. Ја знадем и врло добро разумијем да не могу уживати бесплатно право да се служим бесплатно пристаништима, на којима је радње извело горе поменуто друштво, те то и не тражим; већ мислим ићи до онома докле је ишао пароброд „Даница“ и остали отомански бродови прије но што је дошло Барско Друштво, јер сам унапријед увијерен, кад бих затражио да ступам на њихова пристаништа да би речено друштво ставило таксе огромне и неморалне таксе, као што се то видјело у барског пристаништу, које је било ушљед високе таксе бокотовано чак од талијанског друштва „Пуље“ све док је, како изгледа, влада посредовала, јер је тим поступком речено друштво ишло на то да луку затвори мјесто да је отворе, као што је неосетљиво затварала пут од Бојана, који је за Црну Гору толико важан, а све је то учињено са намером да фаворизира своју жељезницу, која

више пута не може да задовољи локалну потребу, што се у осталом често пута видјело.

По моме скромном мишљењу један пут превозни више и конкуренца не може навијети друго него користи Црној Гори.

Што се пак тиче забране, коју је Турска ставила за параброде Барског Друштва, наравна је ствар да је на то Турска била принуђена учинити из узајамности, те од свега овога трни штету једна и друга страна.

Овамо не долазе никакви поштански парабродови Барског Друштва, као што то изјавилац наводи, али речено друштво исто не губи ништа, јер оно овај спор, којег је оно само изазвало како изгледа, препишује бајаги вишој сили, а међу тим по свој прилици прима субвенцију као и раније од Италије за превоз поште тако, да је друштво ипак у добитку док је напустило превоз трговачке робе у ове крајеве, као што је то већ горенаведено тако, да му разумије се не подноси рачун, горјети угља за оно мало путника што превози.

Из свега овога може се рећи да трећи ужива!

Хвала Вам, Госп. Уреднице, на гостопримству.

С. Цуран

Разне вијести

Кинематографски хонорари. Кинематографи почињу да играју све већу улогу у свакидањем животу. Биоскопска позоришта су сада најпосјећенија позоришта, и то је постао у опште један врло приносан посао. У пошљедње вријеме почињу све више да се за кинематографске слике снимају представе великих глумача, и хонорар, који они за то добијају, постаје све већи. Тако, на примјер, до сада највише плаћена била је данска трагедијка Агта Нелсен. Омилена прва глумица са краљевског позоришта у Копенхагену, Бети Нансен, жена познатог писца Петра Нансена, добила је за снимање једног филма 13.000 марака. Пикантна Францускиња госпођица Полер добила је за једну недељу суму од 15.000 марака, док је за 2.140 марака на дан Директор енглеског „Хис Мајестис Театра“, сир Херберт Бирбум-Тре изводио је са својим члановима и чланицама читав један циклус Шекспирових драма. За то је добијен хонорар од 60.000 марака. Познати париски бонвиван Макс Линдер плаћен је годишњим платом од 100.000 франака. Семо нешто мање од тога добија комичар Том Преис, Мали Франц Абалер заслужно је прошле године 12.000 франака, а у 1912 години нарађајет је са 15.000 франака. И други познати глумци и глумице, као Ле Барди, Гитри, и Немачка глумица Карло Клевинг зарађују исто тако велике хонораре.

Разговор са дром. Куком. Један сарадник „Berliner Tagblatta“ разговарао је недавно са истраживачем сјеверног стојера дром. Куком, који управо борави у Берлину. Др. Кук говори о својој сјеверној експедицији много чедније него прије. Он вели: „21. априла 1908. дошао сам на једно мјесто, око којег се непрестано кретало ледено поље, а то је мјесто по мом мишљењу безусловно сјеверни стојер“. Др. Кук не оспорава заслуге свога сарадника дра. Пирна, само вели, да би требало Пирна назвати израживачем, који је докучно сјеверни стојер, а не да га је открио. Проналазач сјеверног стојера је само он (др. Кук), а то му потврђује и других 27 истраживача тога краја. У том се смислу изразио и Роналд Амундсен. Др. Кук вели о Амундсену, с којим је био год. 1898. 9. на истраживању јужног стојера: „Мене ни намање не изненађује, да је овај врски муж открио јужни стојер, па сам увијерен, да он са собом доноси врло драгоцјене резултате. Амундсен не говори много, али што рекне, то стоји“.

Одакле потиче турски полумјесец. Један румунски лист приповиједа о историском поријеклу полумјесеца, који се налази у грбу турског царства. Године 341. прије Христа опседао је македонски краљ Филип Цариград. Град је био у ве-

ликој нужди. На наговор грчког говорника Демонстена склопљен је између Атине и Цариграда савез, па су Атињани наоружали своје бродове, да помогну својим савезницима. Кад је грчко бродовље дошло пред Цариград увидио је краљ Филип, да мора опсаду напустити и повукао се на траг. Већ се мислило, да је после напустио мисао о освајању Цариграда. И атинско се бродовље вратило кући по чим га је настало из видика, навалише македонске чете опет на град пролазећи дугачком гудуром, којом су у тамној ноћи могли неопажене допријети све до врата Цариграда. Чинило се, да је згода за Македонец врло повољна, мјесец је био у задњој четврти, а таман толика, да се није било бојати, да ће опседеоци бити опажени. Наједанпут се дигне јак вјетар и растјера густе облацине, а на небу се укаже полумјесец, у чијем се сјају блескало македонско оружје. Тим су становници Цариграда упозорени на погубел и нападај је било крваво сузбијен. На успомену овог сретног спасења града поставили су Цариграђани на Златном Рогу у част грчке божице Хекате (Селена или месец) красан кин и одлични у свој грб узети полумјесец. Римљани и византински султан Мухамед Освајач и његови наслједници, који су учинили грчки језик државним, преузели су полумјесец у свој грб, а тако је он остао од тога времена символ турског царства.

Зли упливи пушења код дјеце. У једном енглеском листу изашла је озбиљна опомена родитељима, којих дјеча пуше дувана. Лако дрхтаје руку, рђав вид, неправилно куцање срца, поремећена столица, слузав језик, промукао глас — све су то пошљедице пушења цигарета дјечјих, а то су баш и најотровније. Јекар једне енглеске болнице износи жалосну слику тамошње дјеце, која су пушењем цигарета добила сасвим испијено и старачко лице. Амаричко законодавство, из обзира на штетни утицај дувана на душевни и тјелесни развјат омладине, забранило је продају дувана дјечи испод 15, а у неким савезним државама и испод 18 година. Норвешка скупштина је учинила још боље: она је наредила полицијским органима, да одмах узимају цигаре из дјечјих уста.

Кула Аја-Софије у опасности. На кули Св. Софије у Цариграду, која се данас као турска џамија зове Аја-Софија, показују се већ од неколико времена опасне пукотине. Турска је влада повјерила посебној комисији, у којој су били један гласовити француски и један талијански архитекта, да кулу тачно испитају и поднесу своје извјешће. Комисија је закључила, да се кули мора темељно поправити. Француски и талијански архитекта се дијаметрално разликују у начину поправки. Један је за то, да се над садашњом кулом сагради нова, којом би се стара заштитила од невремена. Други тврди, да стара кула не би никако могла подијети ту нову приградњу, него да би се још прије срушила. Знајући турска влада, колику одговорност носи пред широким културним свијетом за овај гласовити грађевински споменик, одлучила је сазвати међународну конференцију најгласовитијих свјетских архитеката, који ће одлучити о судбини куле. Аја Софија или како је Турци зову Аја Софија саграђена је као хришћанска црква године 537 п. Хр., за цара Константина Великога, а градили су је најгласовитији ондашњи немари Антемиос из Тралеса и Исидорос из Милета. Год. 558. је по трес срушио првобитну кулу, па је Исидорос из Милета саградио другу, те је црква на ново посвећена год. 564. Кад је султан Мухамед II. год. 1453. освојио Цариград, преврћена је црква у мошеју и с временом нагрђена разним неретним и неукусним приградњама. Главна кула је висока 32 метра, те није поправљана од 9 стољећа, кад ју је задњи пут дао поправити грчки цар Василиос II. Аја-Софија је једна од највећих и највеличанственијих споменика старохришћанске немарске умјетности.

Оригинална Овидијева досјетка. Кад је римски песник Овидије био ради не-

ких шкакљивих ствари прогнан у Томе на Црном Мору, писао је он у том заточу гласовите своје посланице Libri ex Ponto. Међу њима се налази један стих, којег дуго и дуго није нико могао протумачити: Овидије наиме пише једном пријатељу: „Miffo tibi pavem proga rarique sarentem“, дословно преведено: шаљем ти лађу без рта и крме т. ј. без предњег и задњег дијела. Дуго су свјетски учењаци разбијали главу, што би тај стих могао значити, јер је очито, да је немишљао: лађа без кљуна и крме. Напокон се један учењак досјетио, да се стих има разумјети овако: Шаљем ти „pavem“ без предњег и задњег дијела, т. ј. одбиј од „навем“ прво и задње слово. Тако остаје „ave“, а то значи: шаљем ти поздрав.

Здравствена свједожба младожења. Црквене власти у Чикагу су на жељу многих учењака, који тврде, да крвња и здрава раса зависи само од здравља нововјенчаника, одредиле, да ће вјенчати само оне парове, који донесу лекарску свједобну, да су сасвијем здрави. Прошле недеље су тамо у катедрали Св. Петра и Павла вјенчани први парови на обнову лекарске свједобне. Кад је првостолни кантол објавио, да ће од сада у својој катедрали вјенчавати само овакве парове, дигла се у ширелој Америци против те одредбе бура негодовања. И многи свештеници су изјавили, да није задаћа цркве, да се брине за хагијену расе, већ да је то ствар грађанских власти. Но декан катедрале је остао код свога и тврдио, да се и црква и држава морају у том питању међусобно подупирати. Први брачни пар, који се вјенчао на основу ове одредбе, био је полицијанц Алберт Боде и 20-годишња дјевојка Рут Палма. Кад су дошли на вјенчање и били запитани за лекарску свједобну, рекли су најприје да су ју заборавили, али су се већ за један сат вратили са свједобном, па су одмах вјенчани.

ОГЛАСИ НА ЗНАЊЕ

Продајем из слободне руке своју кућу, која се налази у катунској улици бр. 34.

Ко би желио исту купити, нека се пријави потписаном власнику.

Цетиње, 19. маја 1912. г.

Јове Јовова Ивановић.

Р. 34. број 27.

1-1

НА ЗНАЊЕ

Грађевине свих врста израђује фирма

Антонa Белaде и другова.

Заступник Алојз Мали

Цетиње Р. 15. Број 23. 3/6

Издају се под кирију куће:

а) у Катунској улици, број 83, подесна за кафану, гостиницу или радноницу; и б) у Церовића улици — пред „Владиним Домом“, такође подесна за кафану, гостиницу, радноницу, а и за стан.

Прва се може примити 1. јуна текућ. год., а друга одмах.

За погодбу обратити се:

Јошу М. Мартиновићу,

Р. 55. бр. 25, 3/6

кавазу итал. легације.

Пл. број 5, 25-50

СРЕДИШЊИЦА
ТРСТ

„БАЛКАН“

ПОДРУЖИЦА
ЉУБЉАНА

отпремно и комисионо дионичко друштво. Уплаћена главница К 500.000

Прима пошиљке за отпрему из свију страна и на све стране свијета уз најповољније увјете. Велика суха стоваришта у слободној луци и у граду.

У исто вријеме купује, продаје и прима у комисију сваку врсту робе по налогу и за рачун својих муштерија те даје на исту робу предујмово, и отпрема ову из Трста у означена мјеста.

АДРЕСА Balkan—Trieste Riva Grumula 14.

Број 3 11.15

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлишки.